

(деметафоризація) й метонімічні трансформації (еквонімічні, гіперонімічні, парто-партонімічні заміни). Складність таких трансформацій полягає у тому що, треба міняти лексичні компоненти мови оригіналу під час перекладу для адекватної передачі їх стилістичних, семантичних і прагматичних характеристик з урахуванням норм мови перекладу.

Література

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода. М. : Высшая школа, 2003. 136 с.
2. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 4-те, допов. Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2016. 114 с.
3. Сдобников В. В., Петрова О. В. Теория перевода М. : Восток–Запад, 2006. 444 с.
4. Селіванова О. О. Мовленнєвий вплив в комунікативній взаємодії. *Психолінгвістика*. 2012. Вип. 10. С. 450–476.
5. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОРИГІНАЛЬНОГО ТЕКСТУ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ

Могілей Ірина Іванівна, *ст. викладач*

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Черкаси, Україна*

Статтю присвячено аналізу граматичних трансформацій в українських перекладах творів англomовних письменників, зокрема морфологічних перетворень, що передусім формують структурно-логічний потенціал перекладацької еквівалентності у творах іншою мовою. Трансформаційний ресурс граматичних перетворень подано у зіставному аспекті і на прикладі численних випадків застосування граматичних заміни.

Ключові слова: граматична еквівалентність, граматичні трансформації, граматичні заміни.

Постановка проблеми. Перекладацькі перетворення мовних граматичних феноменів у переважній більшості текстів зазвичай охоплюють морфологічні та синтаксичні трансформації, а також додавання і опущення. Різноманіття цих перетворень у царині художніх текстів обумовлено складністю їх мовлення та труднощами їх інтерпретації в умовах перекладу. Граматична еквівалентність таких текстів є передусім результатом комплексного дослідження цілісної «граматичної картини» художнього твору у аспекті осягнення і оцінки

його трансформаційного потенціалу. Слід зазначити, граматичним перетворенням у галузі художнього перекладу приділено не досить багато уваги, тому саме у їх аналізі полягає перспектива подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальновідомі висновки щодо класифікації граматичних трансформацій містяться у численних перекладознавчих працях визнаних дослідників. Згідно з класифікацією О.О. Селіванової трансформації бувають формальні та формально-змістові, серед яких формальні трансформації передбачають зміну форми в перекладі за умови збереження змісту оригіналу й відбуваються на фонетичному, словотвірному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях [1, с. 460]. На морфологічному рівні формальні трансформації представлені категорійною заміною зі збереженням змісту мовних одиниць, наприклад, зміною в перекладі роду, відмінка, стану дієслова, форми ступеня порівняння; частиномовною заміною; заміною морфологічних засобів лексичними з однаковим змістом; усуненням чи виникненням у перекладі явища транспозиції числа, часу, способу дії і т. ін., на відміну від оригіналу [1, с. 461]. Ця систематична класифікація граматичних перетворень є універсальною, у межах дослідження граматичної еквівалентності перекладів конкретних художніх текстів.

Мета статті. Розглянути й проаналізувати приклади відтворення, переструктурування або інтерпретації оригінальних граматичних структур в українських перекладах англомовних літературних текстів, систематизувати проілюстровані випадки згідно типології граматичних перетворень на морфологічному рівні, дослідити природу ідіостилістичних особливостей перекладів у аспекті осмислення й застосування граматичних замінів.

Виклад основного матеріалу. Випадки застосування морфологічних граматичних трансформацій розглянуті на прикладі українських перекладів фрагментів англомовних художніх творів літератури 19-20 ст., зокрема, Е. А. По («Вбивства на вулиці Морг»), Дж. Фаулза («Вежа з чорного дерева»). Серед **морфологічних трансформацій**, встановлених у процесі дослідження текстів перекладів, слід виокремити низку **категорійних замінів**, що компенсують відсутність у мові перекладу деяких граматичних категорій, які наявні в мові оригіналу [1, с. 461].

Категорійні заміни граматичного виду й часу дієслів відбуваються здебільшого у випадках дослідження складних речень із розлогими підрядними, що були перекладені із відповідними граматичними замінами із метою логічного оформлення оповіді, адже англійські дієслівні видо-часові форми мають меншу кількість відповідників в українській мові. До різної міри модифіковані у перекладі англійські особові й неособові

дієслівні форми варто сприймати як неточність, а не помилку; наприклад, значний за обсягом розгорнутий опис місцевості у першому розділі «Вежі з чорного дерева» містить низку дієслівних форм минулого доконаного виду, перекладених вочевидь досить довільно: *David arrived* (прибув, приїхав) *at Coetminais the afternoon after the one he had landed* (раніше, напередодні прибув човном) *at Cherbourg and driven down* (так само раніше)(доїхав до) *to Avranches, where he had spent* (так само раніше провів ніч, переночував) *the intervening Tuesday night* (J. Fowles) (1, р. 33) // Девід **приїхав** у Котміне в середу пополудні. Вчора о цій самій порі він **зійшов на берег** у Шербурі, а **надвечір був уже** в Авранші, де й **заночував** (Дж. Фаулз) (3, с. 3). Динаміка вживання дієслівних форм простого минулого та доконаного минулого часів є виправданою у англійському реченні, адже за правилом ці форми є узгодженими у межах одного висловлення, тому що саме у такому узгодженні вони мають передавати граматичний сенс давно минулих і наступних минулих дій, а низка лексичних перебудов і додавань має довершити цю комплексну трансформацію: *По обіді Девід дістався Котміне, адже лише напередодні він доплив човном до Шербура і встиг доїхати до Авранша, там і провів ніч.* Так само приблизним і граматично спрощеним, із втратами, у тому числі, неперекладених метафор, виглядає переклад наступного фрагменту: *He took at once to the quiet landscapes, orcharded and harvested, precise and pollarded, self-concentrated, exhaling a spent fertility* (1, р. 33) (Йому відразу сподобалися тихі краєвиди, з висадженими фруктовими садами і зібраним збіжжям, правильної форми і підстрижені, занурені у себе, (неначе) дихали пережитою плодючістю) // Девідові одразу припали до серця спокійні краєвиди – старанно доглянуті фруктові сади і поля, що задумливо стояли під тягарем щедрого врожаю (3, с. 3) (пер. В. Ружицького). Наразі доцільнішим видається використання дієслівних видо-часових форм та їх граматичного узгодження, переважно у контексті різноманітних форм граматичного стану дієслова, відтворених засобами граматичної модальності, або ж іншими засобами, у перекладених уривках з іншого твору, а саме оповідання Е. По у пер. М. Г. Сарницького: *I will, therefore, take occasion to assert that the higher powers of the reflective intellect are more decidedly and more usefully tasked by the unostentatious game of draughts than by the elaborate frivolity of chess* (2, р. 1) (...якості рефлексивного розуму є **націленими** на...) // *Все ж я скористаюся нагодою заявити, що **здля** розвитку вищих розумових здібностей набагато **придатніша** непоказна гра в шашки, ніж вишукана грайливість шахів* (пер. М. Сарницького) (4, с. 1), що так само містить комплексну трансформацію.

Висновки. Граматичні трансформації постійно використовуються у перекладі і становлять основу методології застосування перекладацьких перетворень у значній кількості існуючих текстів художніх творів, тому перспектива їх дослідження й вивчення видається наразі прийнятною і необхідною.

Література

1. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Fowles, J. The Ebony Tower. M. : Progress Publ., 1980. 100 p.
2. Poe, E. A. The Murders in the Rue Morgue.
3. Фаулз Дж. Вежа з чорного дерева / Пер. з англ. В. Ружицького. Київ : Дніпро, 1986. 284 с.
4. По Е. А. Вбивства на вулиці Морг/ Пер. з англ. М. Сарницького.

РОЛЬ ДОПЕРЕКЛАДНОГО АНАЛІЗУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПОЛЬСЬКОГО ФІЛЬМУ М. ДОМБРОВСЬКОГО «ODYSEJA 2010»

Нечипоренко Леся Володимирівна, студентка
*Науковий керівник: Литвин І. М., канд. філол. наук, доцент
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Черкаси, Україна*

Мультимедійний простір глибоко увійшов в наше життя. Щодня з'являється значна кількість фільмів, серіалів, розважальних програм й іншого відеоматеріалу у всьому світу. І завдання перекладача полягає в тому, щоб донести до аудиторії іншомовний кінопродукт і виконати свою роботу якомога якісніше. У цьому перекладачеві допоможе аналіз об'єкту перекладу.

Метою нашої статті є доперекладний аналіз польського фільму М. Домбровського «Odyseja 2010», який є об'єктом власної версії українського закадрового перекладу.

Переклад мультимедійних матеріалів має багато спільного з перекладом письмових творів, проте потрібно пам'ятати, що в фільмах значний масив інформації поступає до глядача невербальними засобами комунікації. В. Є. Горшкова зауважує, що аудіовізуальний переклад – «це переклад матеріалів, в яких присутня як звукова, так і візуальна складова» [1]. Головною складністю такого перекладу є співвіднесення візуального і вербального компонентів, розуміння задуму сценариста й